

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institutionum Juris Canonici Sive Primorum totius Sacrae
Jurisprudentiae Elementorum. Libri Quatuor**

Febeo, Francesco Antonio

Coloniæ Agrippinæ, 1704

VD18 13560743-001

Tit. XIII. De Privilegiis, & Excessibus privilegiatorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63052](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63052)

T I T. XIII.

De Privilegiis & Excessibus privilegiatorum.

1. **A**lia criminum species breviter hic cognoscenda, est quæ committitur à privilegiatis qua talibus, atque consistit in abusu privilegiorum. Ad hujus intelligentiam, prælibandum aliquid est circa naturam & proprietates privilegiorum.

2. Privilegium generice sumptum est quasi quædam privata lex, ex *cap. Privilegia 4. dist. 3.* quia scilicet alicui privatæ personæ seu communitati vel loco concedit aliquid speciale contra, vel præter jus commune. Differt à dispensatione, quia nomine dispensationis solet intelligi concessio alicui facta contra jus commune in ordine ad unum aliquem actum exercendum, puta ad matrimonium contrahendum, quo actu posito, cessat dispensatio: de ratione autem privilegii propriè accepti est ut concedatur ad aliquid operandum vel non operandum ordinariè & stabiliter præter vel contra jus commune, ut satis indicat ipsum nomen legis, quæ per se significat quandam stabilitatem & permanentiam.

3. Privilegium ita explicatum solet multipliciter dividi. Primo enim aliud est privilegium

gium reale, aliud personale, ut sumitur ex *l. Privilegia. 156. ff. de diver. reg. jur.* Privilegium reale dicitur quod immediatè & directè conceditur rei vel officio, unde durat quamdiu durat ipsa res aut officium, & consequenter transit ad successorem in eadem re vel officio. Privilegium personale est quod immediatè & directè conceditur personæ, unde illam non egreditur & cum ea expirat, ut constat ex *cit. l. Privilegia, & l. Sordidorum 13. Cod. de excusationib. munerum. lib. 10.* Aliqui etiam assignant tertiam speciem privilegii, quam vocant privilegium mixtum, quo nomine significatur ab ipsis ea species privilegiorum, quæ conceduntur alicui certo generi personarum, puta Clericis, Religiosis, filiisfamilias &c. ita ut transeant etiam ad eos omnes, qui successivè idem genus personarum constituant.

4. Alia privilegiorum divisio est in perpetua & temporalia. Perpetua dicuntur quæ conceduntur absolutè & sine temporis limitatione, unde de se durant quamdiu non fuerint revocata. Ad hoc genus reducuntur quæ sine temporis limitatione conceduntur personæ fictæ, nempe corpori mystico seu politico, puta alicui civitati, universitati, Collegio, Religioni, &c. & quæ conceduntur personis certi generis, quæ communitatem constituunt.

stituant; qualia privilegia diximus ab aliquibus vocari privilegia mixta: cum enim tales communitates & mystica corpora non deficient, neque deficit privilegium illis concessum. Temporalia autem privilegia sunt, quæ restrictè conceduntur ad certum tempus, qualia nonnumquam esse solent, quæ conceduntur singularibus personis in individuo.

5. Concedere privilegia ille omnis & solus potest qui potest legem ferre, & in materia suæ dispositioni subjecta, quamvis cæteroquin concessio privilegiorum non sit propriè actus jurisdictionis, sed meræ gratiosæ liberalitatis. Hinc privilegium concedi potest etiam non subdito, dummodo hic sit aliqua ratione inferior concedente: quamvis enim privilegium sit quædam privata lex, attamen quatenus privilegium est non obligat privilegiatum, & ideo relatè ad eundem non est necessaria in concedente jurisdictio.

6. Rursus sicut habens potestatem legislativam potest concedere privilegia, ita etiam potest privilegia revocare. Qua tamen in re distinguunt Doctores cum Panor. in cap. Novit 13. de Judic. nu. 23. & seqq. inter privilegium concessum, subdito, & inter privilegium concessum non subdito, quod privilegium concessum non subdito, & ab eo acceptatum, non potest à concedente revocari pro libito, quia

se habet tamquam gratuita donatio legitime
 acquisita ; Princeps autem privare non potest
 non subditum rebus legitime acquisitis. E con-
 verso privilegium concessum subdito potest ab
 ipso concedente revocari si sit privilegium gra-
 tuitum sistens in pura ratione privilegii, id est
 facultatis & licentiæ contra vel præter jus com-
 mune, quia quod Princeps per privilegium li-
 beraverit subditum à præcepto legis, non facit
 quod non possit iterum illud idem præceptum
 eidem imponere, in quo æquivalenter consistit
 revocatio privilegii. Dixi *si sit privilegium gra-
 tuitum &c.* secus enim accidit si privilegium
 concessum sit per contractum onerosum aut lu-
 crativum, in quo casu pro libito revocari non
 potest, quia etiam Princeps tenetur servare pa-
 cta facta cum subditis. Videri potest *Suar. de leg.
 lib. 8. c. 37.*

7. Revocatio privilegii fieri potest, tacite
 vel expressè. Tacite fit, quando aliquid agitur
 vel statuitur à Principe, quod sit contrarium
 privilegio & sine privilegii derogatione vel ab-
 rogatione subsistere non possit : in quo casu si
 Princeps habeat notitiam privilegii, & hoc
 non obstante actum illum faciat incompatibi-
 lem cum privilegio, censentur virtualiter velle
 revocare privilegium, vel totaliter & in perpe-
 tuum si actus ille contrarius sit absolutè incom-
 patibilis cum toto privilegio ejusque perma-
 nen-

gentia; vel particulariter & ad aliquod tempus, si prædictus actus contrarius habeat dumtaxat partialiter & ad tempus limitatam contrarietatem. Dixi *Si Princeps habeat notitiam privilegii*. Si enim ignorantia privilegii interveniat, aut ea præsumi possit in Principe, tunc per actum privilegio contrarium non revocatur privilegium, ut clarè sumitur ex c. 1. *de const. in 6.* ubi Bonif. VIII. declarat Rom. Pontificem non revocare tacite per suam legem ea quæ potest probabiliter ignorare, nisi expressè caveatur in ipsa lege: quia videlicet cum tali ignorantia non conjungitur virtualis voluntas, quæ in incognitum ferri non potest.

8. Expressa revocatio privilegii est quando fit verbis expressis sive in specie & particulari, sive saltem per clausulas generales, ut cum dicitur v. g. *non obstantibus quibuscumque privilegiis &c.* quales clausulæ generales regulariter sufficiunt ad tollendum quodlibet particulare privilegium, quia *in toto partem non est dubium contineri*, c. 80. *de reg. jur. in 6.* Dixi *regulariter*. quia sunt aliquæ limitationes in ordine ad aliquas species privilegiorum, quæ non tolluntur per ejusmodi clausulas generales, sed debet illorum specialior mentio fieri. Talia esse censentur privilegia quæ continentur in corpore Juris, adeoque non sunt tantum privilegia, sed etiam leges publicæ, & Canones, unde pro illorum

lorum derogatione opus esset clausula saltem in genere derogatoria legum aut Canonum, ut colligitur ex Glos. communiter recepta in *sub. Qua in provincia Cod. ubi de criminib. v. illic omni privilegio.* Item ejus generis sunt privilegia, quæ in sui tenore continent ut revocari non possunt, nisi fiat expressa eorum mentio de verbo ad verbum, aut aliquid simile. Ad idem demum genus reducuntur privilegia concessa per modum contractus, quæ non nisi ex gravissima causa revocantur, ubi eorum revocatio est in præjudicium tertii in jure acquisito & justitiæ, quod præjudicium non præsumitur nisi exprimat, ut docet Panor. in c. *Veniens 19. de prescrip. n. 12.*

9. Præter revocationem quæ se tenet ex parte Principis, amitti quoque potest privilegium per renunciationem, quæ ab habente privilegium fiat vel expressè vel tacitè, exceptis tamen iis privilegiis quæ concessa sunt in favorem totius Ordinis aut Communitatis, quibus renunciari non potest à persona privata, ut constat ex *cap. Si diligenti 12. de foro compet.* Item exceptis iis privilegiis, quæ continent etiam jus tertii, cui per talem renunciationem præjudicaretur, ut est exemplum in *cap. Cum tempore 5. de arbitris.*

10. Loquendo igitur de privilegiis renunciabilibus, illorum renunciatio fieri potest vel

ex-

expresse vel tacite. Expresse fit quando quis habet formalem voluntatem satis expresse exteriùs declaratam abdicandi à se totum jus & facultatem privilegii : tacite autem cum quis aliquid facit aut omittit, cui actioni aut omissioni connexa fit vel ex natura rei, vel ex dispositione juris amissio privilegii.

ii. Sub hoc genere tacite renunciationis includitur amissio illa privilegii, quæ habetur per non usum ejusdem privilegii : est enim sententia satis recepta, privilegium aliquod amitti per ejus non usum longo tempore, puta decennio, continuatum liberè etiam quando se obtulit occasio illo utendi, ut videre est apud *Innoc. Panor. Felin. & alios in c. Cum accessissent 8. de constit.* & apud Juristas cum *Bart. in l. falso Cod. de diver. reser. & l. 1. ff. de nundin.* Quam tamen doctrinam non esse universaliter intelligendam de quolibet privilegio, sed solum de aliquibus, docet *Glos. penult in c. Ut privilegia 24. de privileg. Suar. de leg. lib. 8. cap. 34. n. 15. & seqq. Laym. lib. 1. Theol. mor. tract. 4. c. 23. n. 21. & 22.* Duplex enim datur privilegiorum species : aliqua sunt quæ præcisè dant facultatem ad aliquid, & non tendunt in ullius alterius gravamen, qualia sunt v. g. privilegia celebrandi ante auroram, absolvendi à casibus reservatis, comedendi carnes in diebus prohibitis &c. alia sunt quæ redundât in gravamè & onus aliorû, ut puta privile-

vile-

vilegium imponendi tributum, exigendi decimas, visitandi Monasteria exempta &c. Privilegia primi generis censent non amitti per præcisum non usum, quibus etiam favet regula illa tradita à Panor. in cap. Joannes 7. de Cler. conjug. num. 9. quod quando lex non necessitat ad agendum, sed solum dat facultatem ad agendum; non tollitur per non usum, & quod in his quæ sunt meræ facultatis, non inducitur consuetudo, quam regulam probavit etiam Sacra Rota dec. 536. n. 4. p. 2. recent. At alterius generis privilegia, quæ tendunt in aliorum gravamen, docent amitti si quis illis longo tempore non utatur, etiam quando est occasio & facultas utendi, ad quod facit l. 1. ff. de num. din. juncta ibid. Gloss. v. tempore.

12. Ratio disparitatis est: quia circa privilegium aliis onerosum locum habet præscriptio: Æ enim, in quorum gravamen aut servitutem privilegium cederet, quamdiu privilegium non exercetur, sunt in quasi possessione suæ libertatis; unde si talis possessio continuetur usque ad spatium temporis, quod ad legitimam præscriptionem requiritur, robur acquirit ex titulo ejusdem præscriptionis. At circa privilegium purè facultativum, & nulli onerosum nullus est qui contra illud præscribat, quia sicut per tale privilegium nemo gravatur, ita per ejus non usum nemo dicitur reponi in quasi possessione.

essione suæ libertatis; ubi autem nulla possessio est, ibi locū non habet ulla præscriptio, ut constat ex cap. Sine possessione 3. de reg. Jur. in 6. & l. Sine 25. ff. de usurpat. & usucap.

13. Quod dictum est de non usu privilegii, debet cum proportione etiam intelligi de contrario usu: quia etiam in hoc videtur habere locum illa distinctio inter privilegia aliis onerosa & inter privilegia nemini onerosa; quod privilegia aliis onerosa amittantur per contrarium usum tanto tempore continuatum, quantum requiritur ad præscriptionem, puta si quis habens privilegium non solvendi tributa, solverit tamen longo tempore, puta decennio aut etiam longiori, quantum satis est ad præscriptionem; in eo casu amittat totaliter privilegium, quamvis quamdiu præscriptio impleta non fuerit amittat solum fructus privilegii quoad actus particulares titulo cujusdam tacitæ renunciationis, quam censetur facere privilegiarius pro eisdem actibus, supposito quod privilegio renunciare possit: privilegia autem, quæ nemini sint onerosa, nunquam totaliter amittantur per solum contrarium usum etiam longo tempore continuatum, quia circa ejus generis privilegia non habet locum præscriptio. Videri potest Suar. lib. 8. de legib. c. 35.

14. Alius modus amittendi privilegia est per eorundem abusum, nam ut dicitur in cap. Ubi ista

ista 7. dist. 74. privilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Nomine autem abusus propriè intelligitur defectus commissus in ipsomet usu privilegii, vel in his quæ illud concernunt, ut v. g. Si quis prætextu privilegii aliquid plus faciat, aut omittat, quam à privilegio concedatur, quod est abuti privilegio per excessum; aut si quis ex privilegio sumat occasionem peccandi; aut demum si quis pravus suis moribus directè auferat finem & fundamentum privilegii, ut est exemplum in Clerico beneficiato, cui concessum fuerit privilegium morandi alibi propter studium, & ille neglecto studio, aliis actionibus inutilibus occupetur.

15. In omnibus his aliisque similibus abusus privilegium amittitur, quamvis non semper eodem modo. Aliquando enim amittitur ex natura rei; quomodo docet Suar. *in cit. lib. 8. cap. 36. num. 7.* beneficiatum missum ad studia amittere privilegium percipiendi fructus in absentia, si nihil studeat. Aliquando autem propter abusum amittitur privilegium ex dispositione Juris positivi, vel per sententiam Judicis, vel etiam ipso facto, quemadmodum qui sub spe immunitatis homicidium, aut mutilationes membrorum in Ecclesia committere non veretur, ipso facto privatur privilegio Ecclesiasticæ immunitatis, *ex cap. fin. de*

mun. Eccles. Utrum autem hic & nunc in particularibus casibus amissio privilegii veniat ipso facto, an expectari debeat sententia Judicis, pendet ex verbis legis, quæ si dicat *privilegium metetur amittere*, aut *privetur privilegio &c.* aliave similia, signum est non amitti ipso facto: secus est si dicatur *noverit se privatum privilegio*, aut *amissio privilegii ipso facto incurrat &c.*

16. Ne abusus per excessum committatur in privilegiis, illud est diligenter servandum, ne privilegium extendatur ultra id quod in eo permittitur ac significatur juxta proprietatem verborum. Quia autem nonnunquam contingit, verba privilegiorum capacia esse strictioris aut amplioris significationis, ideoque nonnunquam dubitari posse quomodo hic & nunc fieri debeat talium verborum interpretatio; propterea statuuntur à Doctoribus aliqua regulæ tum circa privilegia nullatenus derogantia juri communi aut alicujus tertii, quæ dicuntur purè favorabilia; tum circa privilegia magis rigorosa, quæ vel derogent juri communi, vel juri alicujus tertii, quæ vocantur privilegia odiosa.

17. Privilegia primi generis, quæ videlicet sint purè favorabilia, docent esse amplè interpretanda intra verborum proprietatem, quantum recta ratio atq; prudentia dictaverit. Ita desumitur ex *c. Olim. 16. de verb. signif. c. Odi*

15. *de reg. jur. in 6. & l. Beneficium 3. ff. de const. Princip.* Privilegia autem secundi generis, quæ scilicet sint derogatoria juris communis, aut præjudicium inferant tertiæ personæ contra jus quod ipsa jam habet acquisitum, utpote odiosa, docent esse potius restringenda, ut sumitur ex *cit. c. Odia 15. de reg. jur. in 6.* Videri potest *Suar. in cit. lib. 8. de leg. cap. 27. & 28.*

18. Particulares abusus privilegiorum, seu particulares excessus privilegiatorum à Sacris Canonibus damnati, videri possunt in *cap. Ad hæc 5. c. Patentibus 10. c. Tuarum 11. c. Ex parte 27. aliisque juribus de privileg. nec non eod. tit. in 6. & Clem. & Extrav.*

T I T. XIV.

De Pœnis.

1. **P**ost titulos de criminibus congruenter sequitur rubrica de pœnis: decet enim pœnam esse comitem culpæ, ut quos Dei timor à peccato non retrahit, saltem pœna corripiat.
2. Nomen pœnæ dupliciter sumi potest. Aliquando enim sumitur in ampliori significatione pro quolibet damno, seu incommodo, quod alicui infligatur, etiamsi nulla ejus culpa præcesserit, ut colligitur ex *c. sine culpa 23. de reg. jur. in 6.* Aliquando autem sumitur in stri-

ctiori